

Učiteljski tovariš

Štanosko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveita«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov na vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Narožina letno 60 Din. za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plažajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davki posebej. Pošt. šek. rač. 11.153. Telefon 3113

Načela prosvetne politike

Svoboda otroka v šoli

Na svoji letošnji glavni skupščini v Sarajevu je sprejelo jugoslovansko učiteljsvo »Deklaracijo o smeri štanoske politike jugoslov. učiteljskega združenja«. Izmed mnogih načel postavljenih v tej deklaraciji, zaslužijo nekatera še posebno našo pozornost in naše zanimanje.

Pod podnaslovom »Načela prosvetne politike« pravi deklaracija:

»Kulturno prosvetno in socialno stremjenje ter delo združenja za napredek šole in narodne prosvete se bo doseglo, ako se zagotovi:

Svoboda otroka v šoli, da bi se razvile vse sposobnosti in moči, ki počivajo v njem. — Nadalje navaja »Svobodo učitelja pri delu« in »Svobodo šole in šolske organizacije«. K drugim dvema načeloma se še povrnem, za danes pa se hočem ustaviti le pri prvem načelu.

Razvoj otrokove svobode v šoli je prav za prav povsem pedagoško vprašanje, ki pa je nerazdružljivo povezano s precejšnjim številom drugih vprašanj, za katerih rešitev se mora zavzemati štanoska učiteljska organizacija. Že v deklaraciji sami so postavljeni glavni principi, ki jih učiteljsvo ne more in ne sme pustiti iz vida: Pouk v materinem jeziku, znižanje števila otrok v razredih, ustanavljanje šol za defektne otroke, obvezno osemletno šolanje brez olajšav, izvedba splošne strokovne izobrazbe in vzgoje, samo po sodobnih pedagoških načelih, preprečitev izkoriščanja otroka za fizično delo, socialna zdravstvena zaščita in skrb za otroke ter brezplačno šolanje in oskrbovanje otrok s šolskimi potrebščinami, vse to so principi, predpogoji pravilne prosvetne politike. In učiteljsvo je že od prvih početkov svoje organizacije poudarjalo potrebo pravilne in smotrene prosvetne politike, ker edino ta more ustvariti podlago za razvoj otrokove svobode v šoli.

Pouk v materinem jeziku! Toliko tisoč jugoslovanskih otrok v Primorju in na Koroskem ga nima in vendar poudarja jugoslovansko učiteljsvo to kot prvi princip otrokove svobode v šoli. Ne samo poudarja marveč tudi zahteva! Vsak narod ima pravico do pouka v materinem jeziku in to priznavamo tudi vsem narodnim manjšinam v naši državi. Nikakor pa nismo voljni in tudi nečemo dovoljevati, da bi se pod kakršnokoli pretvezo, ali napačnim tolmačenjem izrabljali § 45 šolskega zakona tako, da bi se izvajali slovenski otroci v manjšinske šole. To je princip učiteljsva — to je princip pravih vzgojiteljev.

Neobhodno je potrebno znižanje števila otrok v posameznih razredih. Naravnost neverjetne številke smo slišali na skupščini. Po 100, 150 in tudi 200 otrok pride na posameznega učitelja. Ali je pri takih velikanskih razredih v malih in tesnih šolskih sobah mogoče misliti na učenčev individualnost? Ali je mogoče misliti na pravo vzgojo, na pravičen pouk? Nikakor ne! A kje ostaja potem šole otrokova svoboda? Učiteljsvo, ki mu je pri sreju pravilen, kulturni razvoj našega naroda, kaže že leta in leta na to rakrano na našem šolskem organizmu. — Toda še in še bomo kazali nanjo, izpostavljali jo bomo blagodejnemu in zdravilnim žarkom, kajti čutimo se poklicane skrbeti za njeno ozdravitev. Žal da ni zdravilna moč v naših rokah.

V prenatrpanih razredih, je silno težko doseči povoljne učne uspehe. Učitelj sploh ne more, čeprav bi hotel, upoštevati otrokovo individualnost. Le zelo nadarjeni učenci se v takih razredih nekaj naučijo, slabše nadarjeni le malo, a defektni sploh nič. In vendar moramo skrbeti za vzgojo prav vseh otrok. Vsak otrok, kot bodoči enakopravni državljan, ima pravico do vzgoje in pouka. Ako torej zaradi katerega koli defekta ne more slediti pouku skupno z drugimi učenci, ker je pač potreben individualnejšega postopka, tedaj ima pravico do vzgoje v šoli za defektne otroke. Mnoge moderne države so visoko dvignile svoje šolstvo prav z otvarjanjem večjega števila šol za defektne otroke. In naša država ne sme zaostajati. Tudi nam mora biti do tega, da dvignemo svoje šolstvo.

Po našem narodnem uedinjenju se je mnogo razpravljalo o uvedbi enotnega šolskega zakona za vso državo. Koliko predlogov in načrtov je bilo izdelanih in učiteljsvo je zelo aktivno sodelovalo pri vseh teh načrtih in izdelalo zelo dobre predloge. Končno smo dobili enoten šolski zakon. Z njim smo dobili osemletno šolsko obveznost, a v resnici je še danes nimamo. Delitev osemletnega šolanja v osnovno in višjo narodno šolo je dala povod, da je šolstvo ostalo v vseh delih naše države tako, kot je bilo pred zakonom. Edino v Dravski banovini je izvedena osemletna šolska obveznost, a še tu je okrnjena z različnimi olajšavami, ki jih zakon dovoljuje. V vseh ostalih banovinah pa imajo ali 6 letno v več-

ni pa le 4 letno šolsko obveznost. Temu bi se dalo odpomoči s striktnim izvajanjem šolskega zakona in obveznim otvarjanjem višje narodne šole povsod, kjer je ni. — Šolski zakon torej predpisuje osemletno šolsko obveznost, a mi je še nimamo. Šolski zakon je v veljavi že 6 let, a učiteljsvo še vedno zahteva osemletno šolsko obveznost, postavljajoč jo med najvažnejše principe otrokove svobode v šoli.

Vsa vzgoja in ves pouk se mora vršiti samo po sodobnih pedagoških načelih. Delovni princip pouka more dati najtrdnjše podlago za otrokovo svobodo. Tudi ta delovni princip poudarja šolski zakon iz l. 1929. Toda v skladu z delovnim principom morajo biti pri krojeni tudi vsi veljavni učni načrti. Do letos smo poučevali po starih učnih načrtih, ki niso vsebovali prav nikakega delovnega principa. Tudi v novih načrtih, ki stopajo sedaj v veljavo ga pogrešamo. Naravnost v nasprotju s tem je tudi poenotenje in monopolizacija šolskih zvezkov in namera monopolizacije vseh učnih knjig v državi. Proti tej nameri smo se že izrekli in jo je tudi vsa javnost odklonila. Vso vzgojo in ves pouk bo mogoče izvesti po sodobnih pedagoških načelih šole takrat, ko ne bo eden predpis ovalil izvedbo drugega, ko ne bo drugi preključeval prvega. Normalizacija naše prosvete je nujno potrebna. In ker hočemo pravi razvoj naše prosvete, ker hočemo njeno izpopolnjevanje in njen dvig, zahtevamo njeno normalizacijo.

Nezaslišana so bila odkritja, ki jih je pred nedavnim časom priobčevala beogradska »Politika« o izrabljanju otrok v neki tovarni. Ni to edini primer in gotovo jih je še mnogo. Socialna in zdravstvena zaščita otrok pri nas še ni napredovala iz osnovnega štadija. Trda je ugotovitev in težak princip, in vendar ga je postavilo jugoslovansko učiteljsvo med osnovne principe otrokove svobode v šoli. Iz-

koriščanje otrok za fizično delo je povsem logična posledica samo štiriletne šolske obveznosti, ki je v večini banovin še vedno v veljavi. Če bi bila izvedena osemletna šolska obveznost, bi bilo gotovo manj primerov izrabljanja otrok. Edinstven je primer, da je pri nas kljub določbam zakona o obratih, z Uredbo o strokovnih nadaljevalnih šolah dovoljeno jemati 12 letne otroke v uk. To mora roditi kvarne posledice za ves narod! Učiteljsvo je že večkrat poudarilo to, a samo nima moči odstraniti zlo, ki uničuje naš naraščaj. Ponovno pa mora poudariti: Preprečiti je treba izkoriščanje otroka za fizično delo, oskrbeti otrokom zadostno socialno in zdravstveno zaščito, da si ustvarimo zdrav in krepak naraščaj, da si vzgojimo svobodnega otroka.

Težke socialne razmere ovirajo šolske uspehe. Slišali smo na skupščini klic tovariša, ki je moral za lasten denar kupiti kredito in tudi nekaj papirja, da je mogel pisati on, da so mogli pisati otroci. Po zakonu o narodnih šolah je šolanje brezplačno, toda nikdo ne oskrbuje otrok s potrebščinami. Čast redkim, zelo redkim krajevnim šolskim odborom, ki tvorijo izjemo. Toda šole tedaj, ko bodo prav vsi otroci prejemali prav vse potrebščine v šoli zastojni, šole tedaj bo vsak otrok pridobil v šoli toliko, kolikor se od šole pričakuje.

Učiteljsvo želi, da bi se razvile v otroku vse sposobnosti in moči, ki počivajo v njem. Za to je potrebna svoboda otroka v šoli in za to svobodo je potrebna izvedba vseh predpogojev — vseh principov, ki jih je poudarilo jugoslovansko učiteljsvo v svoji deklaraciji. To uvideva, to zahteva prav vse učiteljsvo, starejše in mlajše; a združene moči vseh v skupni borbi za skupne interese bodo dosegle tudi izvedbo teh principov, ki smo jih postavili, ker želimo narodu boljše bodočnost. — Ž.

Usodno sporočilo

Znižanje plač državnih uradnikov in upokojencev

Dnevno časopisje je prineslo 18. t. m. naslednjo vest, ki bo prizadejala državnemu uradništvu mnogo skrbi in bridkih ur:

Na seji min. sveta, ki se je vršila danes od 17. do 19. ure, je bila sklenjena poleg resornih stvari uredba z zakonsko močjo o zmanjšanju osebnih prejemkov državnih in samoupravnih uslužbencev. Znano je, da so cene življenjskim potrebščinam in posebno kmetijskim pridelkom v zadnjih letih tako padle, da gotovo ne opravičujejo obstojanja posebnih draginskih doklad. Imajoč v vidu te činjenice, ali eni strani in na drugi strani dejstvo, da so naši proračuni v zadnjih letih stalno zaključeni z večjim deficitom, je bilo neobhodno potrebno, izvesti nujne sklepe, namreč, da se mora radi tega pristopiti k zmanjšanju draginskih doklad. Zato se je kr. vlada odločila, ker je predhodno izvršila tudi že znižanje materialnih izdatkov, ker radi gospodarske krize ni mogoče niti misliti v tem trenutku na

povečanje davčnih bremen. Kr. vlada pričakuje, da bodo tudi sami uradniki in upokojenci razumeli te ukrepe kot nov korak za saniranje državnih financ, kajti samo pri urejenem finančnem stanju države lahko pričakujejo, da se bodo plače izplačevale pravočasno in v polni vrednosti narodnega denarja.

Skupno zmanjšanje v primeri s sedanjim stanjem osebnih prejemkov bo zneslo okoli 400 milijonov dinarjev, kar pomeni povprečno 7 odstotkov zmanjšanja od skupnih prejemkov posameznih uradnikov in upokojencev. Zmanjšanje je bilo izvršeno začenši od ministrov preko banov do najnižjih državnih uradnikov. Izvzeti so samo aktivni podoficirji v vojski in stari upokojenci, ki so bili upokojeni po zakonih pred letom 1923. To uredba bo objavilo finančno ministrstvo 19. t. m. ter bo stopila v veljavo 1. oktobra letos.

O ukrepih organizacije bomo poročali!

O glavni skupščini JUU v Sarajevu

Milan Popović, odlični borec srbijskega dela jugoslovanskega učiteljsva, urednik »Zorice« in bivši predsednik beogradskega poverjenišva JUU piše o XV. Glavni skupščini JUU v Sarajevu v »Narodni prosveti« št. 10. in 11. sledeče:

Po skupščinskemu delu se lahko pravilno oceni zaupanje, ki ga uživajo odbori pri svojem članstvu. Letošnja skupščina JUU potrjuje to stališče.

Skupščina je začela z delom v mirni in prijetni atmosferi, je bila pravilno vodena in uspešnejše nego mnoge druge, je dovršila svoje obilno in važno delo.

Zaupanje, ki ga uživa odbor pri članstvu, mu je ustvarilo možnost, voditi posle pravilno, odkrito, korektno, izogibajoč se vsega kar bi, četudi v najoddaljenjših konsekvencah moglo spominjati na grde pojave v nedavni preteklosti. Prav tako je naredila atmosfera zaupanja (jaz se izogibam izraza »sloga«) iz gotovih izrazitih načelnih nasprotnikov odbora, neko vrsto nasprotnikov oportunistov. Morda ni to ravno prijetno in bilo bi morda potrebnije, da se na skupščini močnejše poudarjajo gotova opažanja onih, ki gledajo na nekatera vprašanja drugače nego odbor. Ta taktični oportunistem se je občutil pomalem tako v govorih, ki smo jih slišali na skupščini, kakor tudi v delu posameznikov v odsekih, a prav tako tudi v vzdržanju onih, ki so imeli nekaj drugega reči, ampak niso hoteli ovirati dela skupščine — tako dobro akreditirane pri svojem članstvu, — ker bi s tem izvalili razne ugovore in morda tudi sumničenja. S sigurnostjo se pričakuje, da je

odbor popolnoma razumel situacijo, da ne bo uspehov dela v tem prvem letu preveč precenjeval in da ne bo nadaljeval dela v prepričanju, da je odboru, ki je izraz razpoloženja velike večine dovoljeno vse, prav tako kakor bi se odborom, ki so bili vsiljeni vse osporavalo.

V svoji dobro zamišljeni in popolnoma izraziti deklaraciji je dokazal odbor, kako je treba pripraviti akte te vrste. Deklaracija je pokazala, da se je dobro vedelo, kaj je potrebno povedati in kako je treba povedati. Pozdravljamo jo simpatično kot resen dokument, pozdravljamo jo tem bolj, ker vemo, da se je pred sestavljanjem temeljito preštudiralo razmere in so pri tem sodelovali vsi najboljši faktorji organizacije. Vzoredno s tem gre tudi želja, da se tudi organizacijske ednice in posamezniki odrečejo kvarnih ambicij, dodajati važnim vprašanjem improvizirane in nedokumentirane izjave, ki računajo mnogo več na momentalni uspeh fraz, nego na stalne posledice resno pripravljene izmenjave misli med onimi, ki so po položajih in razmerah pozvani, da skupno delijo uspehe in odgovornost.

Skupščina je dobro podčrtala željo in potrebo, da se preneha z nenormalnimi lahko se reče tudi z nemoralnimi zahtevami, po vplivu na delo učitelja, kot delavca državljanja od strani individuov, ki ne samo da nimajo nikake pravice do takega vpliva, nego v mnogih primerih nimajo niti moralne kvalifikacije, da o resnih vprašanjih dajejo svoje mišljenje in stavljajo svoje zahteve.

Na tem vprašanju, zaščite učiteljeve osebnosti od nepoklicanih in nekvalificiranih se mora delati še mnogo, vztrajno in požr-

VSEBINA:

Načela prosvetne politike, Usodno sporočilo, O glavni skupščini JUU v Sarajevu, Kaos, Zahvala Jadranske straže, 80 letnica CMD, LISTEK: Za ali proti?, Strokovne nadaljevalne šole.

Splošne vesti. — Osebne zadeve. — Učiteljski pravnik. — Naša gospodarska organizacija. — Mladinska matica. — Učiteljski pevski zbor JUU. — Štanoska organizacija JUU. — Inozemsko šolstvo in učiteljsvo. — Novosti na knjižnem trgu. — Mali oglasi.

tvovalno. Ne sme se strašiti nepravilnih in eventualnih žrtev marveč prav tako lojalno priznati da so napake tudi v naših vrstah. Mišlim na one, ki taksirajo sebe prenikzo, ko jim je pomoč potrebna in prosijo ali pa vsaj na tihem pristanejo na to, da jim na račun vesti nudijo to pomoč oni, katere bo morala družba izključiti iz svoje srede kot diskvalificirane za moralno in resno delo.

Tov. Milan Popović

Tudi med debato o poročilu so govorniki še posebej poudarjali vmešavanje nepoklicanih v zadeve šole in učiteljsva ter poklicanih, da ta vmešavanja in zahteve sprejmejo in realizirajo, čeprav prepričani, da škodujejo s tem šoli in narodnemu izobraževanju. S tem vršijo tudi degradacijo svoje osebnosti in svoje ustanove ter ustvarjajo apetit tudi sicer nesolidnim elementom.

Česti, skoro permanentni napadi na učiteljevo osebnost, na njegovo stalnost in samostojnost, na njegovo moralo in njegovo vest, a poleg tega tudi na njegovo državljansko eksistenco že kažejo, da je prišel čas postaviti parolo: »Vsi na krov!« ter opustiti začasno vse drugo in braniti učiteljevo osebnost pred onimi, ki jo brez kakršnihkoli pravic, a vendar tako neskrupulozno ogrožajo. Samo zaradi pravice moramo poudarjati, da je potrebno tudi naše vrste v tem pogledu nekoliko popraviti.

O poročilu je razpravljalo tudi nekaj govornikov, ki so vedeli kaj je treba poudariti in na kaj še posebej pokazati. S to debato moremo biti povsem objektivno rečeno, popolnoma zadovoljni. Ni pa to slučaj tudi z debato o organizacijskih financah. Bilanca organizacije izkazuje približno 3 milijone Din prometa in ta za naše razmere impozantna vsota, je zaslužila, da bi se nekoliko ljudi posvetilo proučevanju bilance, čeprav samo v onem kratkem času, ki je bil na razpolago, da bi se na skupščini slišala dokumentirana, sigurna in resna ocena odborovega dela v tako važnem vprašanju. Na žalost ni bilo tako. Od vsega, sicer malega števila govornikov, se je videlo, da je samo delegat valjavskega društva stvar resno razumel. Njegovo realno razpravljanje so resno poslušali tudi oni, ki se z njim niso strinjali, ker so videli, da govori iz njega dokazano prepričanje in poznanje te vrste dela. V tej debati se je pokazala potreba, da se preneha z improviziranimi govori in takim govorniki. Lahko ima kdo posebne ambicije (a morda tudi potrebe), da se pojavi na govorniškem odru, da bi ga drugi slišali, ampak nad tem mora biti vestno prepričan, da je absolutna potreba in dolžnost vseh, ohraniti resnost debate in dostojanstvo skupščine. Pa tudi govorniki sami ako želijo, da jih drugi poslušajo (a ne samo slišajo) je treba, da resno proučijo vprašanja o katerih govorijo ter da stavijo potrebne pripombe. Čas je, da pridejo govorniki do prepričanja, da se njihova vrednost taksira po globini misli in težini razloga, a nikakor ne po njihovih ambicijah in frazah. Še nekaj. Nezaslišljivi neprijatelji in nedokumentirani govorniki imajo navadno ambicijo prirejati izlete na govorniški oder in govoriti prvi. A njihovi govori popolnoma propadejo ali pa krepijo položaj odbora, ako so govorniki iz vrst pozicije ter